

Frivilliga krafter hjälper samer bygga kyrkkåta intill Paradiset

STOCKHOLM — Det är inte bara i Lappland man kan leva lägerliv på samevis. Faktiskt finns ett litet lapprike bara några mil utanför Stockholm, och mitt i smällkalla december har ett halvdussin Stockholms-ungdomar fått prova på vad det innebär att övernatta i kåta, att av stjärnornas positioner avläsa tiden och att beräkna tidsintervaller med hjälp av spår i snön. Det skall byggas en kyrkkåta i lappläget vid Lissma söder om Stockholm för bröllop och barndop och andra gudstjänster, och ungdomarna har börjat förberedelser för sammans kåtabygge.

Liksom annan landsbygdsbefolkning flyttar även en del samer till Stockholm och skaffar sig, som andra stockholmare, sommarställen i stadens närhet. För samernas del blir dessa semesterbostäder — i stället för moderniserade torpstugor och prefabricerade fritidshus — gärna kåtor. På så sätt har lappläget vid Lissma startat.

Samen Aslak Partapuoli, sedan en del år bosatt i en Stockholmsförort och anställd vid en TV-firma, är en av initiativtagarna till projektet. Varje lördag—söndag arbetar han därute, med motorsåg, stubbrytare, yxa och släga. Men mer arbetskraft betyder snabbare förverkligande av kyrkkåtan, och därför ringde han till Internationella arbetslag (IAL) i Stockholm och bad om hjälp.

IAL är en opolitisk och religiöst obunden ungdomsorganisation som anordnar internationella arbetsläger och gör arbetsinsatserna på områden där frivillig arbetskraft behövs och där de inte tar arbetstillfällen från betalda arbetare. Och IAL ställde på Aslaks begäran upp med en grupp gymnastiker och förvärvsarbetande ungdomar.

Sova under stjärnorna.

IAL-gruppen, som skall fortsätta efter jul bröt sten och stubbar — det var slitsamt, men ett bra sätt att hålla sig varm. Men det mest spännande var förstas natten i kåtan, ett taklöst tält, öppet mot stjärnorna. Runt elden i kåtan satt man på kvällen medan Aslak berättade:

— Bland samerna är det man-folksgöra att sköta elden. Den som har börjat göra upp eld är ansvarig för att den underhålls hela tiden. Man måste ställa bräderna på kant, parallellt; ligger de ovanpå varandra kväver de elden.

— I en kåta kan man bara elda med torr björk och enris. Gran sprätter för mycket — det är farligt, eftersom man sover utan eldvakt. Det här är visserligen en granstam, men den har legat i sjön och sedan torkat, sådana sprätter inte.

— All mat som har kokat över öppen eld blir rökt: rökt kaffe, rökt välling, rökt blåbärssoppa. Vad säger du, flicka, vill du ha litermatt för att laga soppan? I kåtor använder man bara ett mått: ögonmått.

Inte så bra med plast.

Kåtan är gjord av presenningar på en ram av störrar och grenar. På marken-golvet ligger torrt ris, och man sitter på renfällor runt eldstaden. Det är viktigt att man sitter — reser man sig upp, svider det i ögonen av röken.

Skor av renhud hänger på väggarna — det är en varmare förvaringsplats än golvet. Matvaror på vintern ganska djupfrysade, och kokkärl är samlade i kåtans borte avdelning. Ovanpå de meterlånga stockarna i kåtans mitt kokas maten i sotiga kastruller, på ett järngaller eller direkt på den brinnande veden.

Ungdomarna skulle själva svara för sin matförsörjning; det blev renhår från fällarna både på smörgåsarna och i kaffet, och en plasthink hamnade för nära elden och smälte ner.

Sova med vantar.

— När man bor i kåta, måste man äta mycket fett och salt mat, ty då fryser man inte, ansåg Aslak. — Äter man grönsaker, så fryser man.

Men ungdomarna lät sig inte avskräckas från att äta sin medförda grönsakssoppa.

Kallt var det förstas, minus 15 grader ute, och visserligen varmt i ansiktet av elden, men dragigt

om ryggen. I sovsäckar, med extra tröjor, mössor och vantar somnade dock ungdomarna och Aslak bland renfällarna och vaknade till en morgon med tjäder-spel. D. v. s. egentligen vaknade man av att det luktade bränd sovsäck — en av flickorna hade råkat komma för långt in mot elden med fötterna.

Alla var luddiga av renfällarna, vars hår fastnat i kläderna.

— Här ser ni en renhårig kille, sa 17-åriga Jerry Lantz, när han steg upp på morgonen.

Barndop i sovkåtan.

Så mycket blev väl inte gjort åt den blivande kyrkkåtan under denna första weekend. Men när dagarna småningom blir längre, skall IAL-folket och samerna kunna suga i med snabbare resultat, och till sommaren skall kåtan vara uppe — och Lissma-trakten vara en attraktion rikade — har Aslak bestämt. Redan förra sommaren hölls barndop och bröllop i och utanför den kåta man nu sover i; litet exotism förhöjer tydligen festligheten för många.

Säkert kan det också vara lockande att gifta sig ett par kilometer från Paradiset — så heter nämligen den ungdoms- och rastgård som är en av lapplägets närmaste grannar.

S—son.

Vid kåtan ses fr. v. IAL-ungdomarna Jerry Lantz, 17 år, Eklund, 21, Monika Sundberg, 18, Yvonne Cavallin, 19, och Gustavsson, 17. Samen Aslak Partapuoli instruerar de arbetets start.